

ANTHOLOGIA
HUMANA

October 9 1901
a piece mapak aulihore
Lore to her
S. G. B. M. C. M. C.
H. C. M. B. C. B.

ENYB
1577

ANTHOLOGIA
HUMANA

ÖTEZER ÉV
BÖLCSESÉGE

SZERKESZTETTE

HAMVAS BÉLA

EGYETEMI * NYOMDA * BUDAPEST

szak, józan meggondolásból nem követi őket. A mértékletes embert általában fegyelmezettnak és állhatatosnak tartjuk; viszont ez utóbbit némelyek kivétel nélkül mértékletesnek is tartják, mások azonban nem. S másfelől a mértéktelen embert némelyek fegyelmezetlennak tartják, minden különbség nélkül, míg mások különbséget tesznek köztük. Az okos emberről azt mondják, egyrészt, hogy nem is lehet fegyelmezetlen, másrészt meg azt, hogy néha, a mellett, hogy okos és ügyes, mégis fegyelmezetlen.

Ezek az idevágó vélemények. Ámde azt kérdezhetők: hogyan lehetséges az, hogy valaki helyesen gondolkodik és mégis fegyelmezetlenül viselkedik? Nos, némelyek csakugyan azt állítják, hogyha valaki valamit tud, akkor ez már nem is lehetséges. Hiszen érthetetlen volna, így gondolkozott Sókratés, ha valakiben a tudás megvolna s mégis valami más uralkodnék rajta s ez a valami a tudást, mint valami rabszolgát, az orránál fogva vezetné. Sókratés ugyanis tökéletes ellentétben állott a fenti nézettel: szerinte a fegyelmezetlenség általában nem is képzelhető, mert hiszen senki sem „tudva“ cselekszik a legfőbb jó ellenére, hanem „tudatlanságból“. Ámde ez a nézet homlokegyenesen ellenkezik a nyilvánvaló tényekkel. S ha csakugyan tudatlanságból történik valami, akkor a szenvedélyt kell figyelembe vennünk s azt kérdeznünk, milyen természetű tudatlanságról is lehet itt szó. Vannak aztán olyanok, akik ezt a tételt részben fogadják el, részben nem. Azzal ők is egyetértenek, hogy a tudásnál semmi sem lehet erősebb, azt azonban már nem ismerik el, hogy senki sem cselekedheti annak ellenkezőjét, amit jobbnak vél. S éppen ezért azt állítják, hogy a fegyelmezetlen emberben, mikor a gyönyörök hatalmukba ejtik, már nem is a „tudás“, hanem csak a „vélemény“ van.

Aristotelés

CINIKUS BÖLCSESEG

Anthistenéstől azt kérdezték, mi az ünnep? Azt felelte: alkalom az ivásra.

Jobb a hollókra támadni, mint a hitelezőkre; mert amazok a halottakat emésztik fel, emezek az élőket.

Azt kérdezték, miért bánik oly durván tanítványai-val? Az orvos is így tesz betegeivel.

Amikor Anthistenést megkérdezték, miért járnak a bölcsek a gazdagokhoz és nem megfordítva, így felelt: Mert a bölcsek tudják, mire van szükségük, de a gazdagok nem; különben ezek is jobban vágyódnának a bölcseségre, mint a pénzre.

Olyan élvezeteket keress, amelyek a munka nyomában járnak, nem előtte.

Anthistenéstől azt kérdezték, hogyan kell a politikával foglalkozni. Tégy vele úgy, mint a tűzzel, válaszolta, ne menj hozzá nagyon közel, mert megégsz, nagyon messze se, mert megfázol.

Anthistenés azt mondta, hogy a hóhér jobb ember, mint a zsarnok. Mikor ennek okát kérdezték, azt felelte: a hóhér csak a bűnösöket végzi ki, a zsarnok az ártatlanokat is.

Amikor Anthistenésnek valaki azt mondta, hogy a szegények a háborúban elpusztulnak, azt felelte: Ellenkezőleg, még többen lesznek.

Aki ellentmond, azt ne ellentmondással büntesd, hanem tanítsad, mert senki sem gyógyítja meg a bolondot azzal, ha maga is megholondul.

Mint a vasat a rozsdá, úgy emészti az irígyet saját lelke.

Olyan útravalót kell vinni, amit a hajótörött is ki menthet magával.

Antisthenés

Diogenés azt sem hallgatta el, amit tanítójáról gondolt: Ő is csak olyan, mint a kürt; nagy hangjától nem hallja meg, amit maga beszél.

tének megőrzésével és isteni szentesítésével, — de az ember, mint Isten képmása, a teremtés mértéke, képviselője és felelős ura. A megtestesülés által, tehát azáltal, hogy maga Isten a második személyben magára öltötte az emberséget az egész örökkévalóságra, páratlan élet és dinamika költözött ebbe a tételbe. Most már nemcsak az ember létét és célját jelöli meg ennek a bolygónak a természetén belül, hanem kezdete az ember kiírthatatlan, titokzatos vágya teljesülésének is: hogy olyan legyen, mint az Isten — de nem emberi módra, hanem az Isten akarata szerint. Az ember, a teremtett természetben, mint az Isten képének mása, ettől kezdve csak ez által az ember által részesülhet Isten teremtetlen természetében, aki már nem pusztán csak képe Istennek, hanem maga az Isten. De örökké megmarad annak a lehetőségnek a számára is, hogy az ember bemelessen a természetfölötti életbe, úgy láthassa a dolgokat, mint ahogy Isten látja, az a feltétel, hogy az ember olyan teremtés keretén belül, amely alulról kezdődött, miután már minden más meg volt teremtve, belőlük, ami ő mintegy minden, quodammodo omnia, gyengességben és végességben és mulandóságban lett légyen teremtve: ad imaginem et similitudinem Dei.

Theodor Haecker

TÁJÉKOZTATÓ MEGJEGYZÉSEK.

(Tartalmazzák a mű keletkezési idejét, a szerző születésének és halálának évét és zárójelben a szöveg fordítójának nevét.)

ŐSKOR ÉS KELET

HERMÉS TRISMEGISTOS az őskori hagyomány szerint egyiptomi bölcs, írásművének keletkezési ideje állítólag 4—5000 Kr. e. (*Hamvas Béla.*)

PTAH-HOTEP mondásainak szerzője Asesi király vezírje Kr. e. 2600, Egyiptomban. (*Hamvas Béla.*)

A BÖLCS PARASZT keletkezési helye és ideje Egyiptom, 2000 körül. (*Hamvas Béla.*)

AZ ÉLETUNT BESZÉLGETÉSEI forrása Egyiptom, papirusz, Kr. e. 2000 körül. (*Hamvas Béla.*)

BABYLONI BÖLCSESEG, 1000 körül keletkezett ékírás. (*Hamvas Béla.*)

ACHIKAR TANÍTÁSAI keletkezési helye és ideje: Szíria, 800 körül Kr. e. (*Hamvas Béla.*)

SHU-KING őskori kínai könyv. Összegyűjtötte Kungfutse. Kr. e. 600 körül. (*Kemény Katalin.*)

SHI-KING az őskori Kína költészetének gyűjteménye. Összegyűjtötte Kungfutse. Kr. e. 600 körül. (*Kemény Katalin.*)

LAOTSE (Kr. e. 600 körül) az ősi Kína legnagyobb gondolkozója. (*Hamvas Béla.*)

KUNGFUTSE (Kr. e. 550 körül) nagy kínai bölcs. (*Hamvas Béla.*)

LIETSE (Kr. e. 500 körül) Laotse követője, kínai bölcs. (*Kemény Katalin.*)

CHUANG-TSE (Kr. e. 300 körül) taoista bölcs. (*Hamvas Béla.*)

ME-TSE (Kr. e. 400 körül) kínai bölcs. (*Hamvas Béla.*)

MONG-KO (Kr. e. 300 körül) Kungfutse és Laotse tanításainak kiegyenlítője. (*Hamvas Béla.*)

LI TAI PO kínai költő. (*Kemény Katalin.*)

TU FU kínai költő. (*Kemény Katalin.*)

NOVALIS (1722—1801), valódi nevén von Hardenberg, német misztikus költő. (*Kemény Katalin.*)

HÖLDERLIN, FRIEDRICH (1770—1843) a XIX. század legnagyobb német költője. (*Hamvas Béla.*)

SHELLEY, PERCY BISSHE (1792—1822) angol romantikus költő. (*Somlyó György.*)

KEATS, JOHN (1795—1821) angol költő. (*Somlyó György.*)
FICHTE, JOHANN GEORG (1762—1814) német filozófus. (*Mándy Stefánia.*)

STENDHAL (1783—1842), valódi nevén Henry Beyle, francia író. (*Báti László.*)

SCHOPENHAUER, ARTHUR (1788—1860) német filozófus. (*Baránszky-Jób László.*)

MICHELET, JULES (1789—1874) francia történetíró és gondolkodó. (*Báti László.*)

SHELLING, FRIEDRICH WILHELM (1775—1854) német filozófus. (*Mándy Stefánia.*)

BAADER, FRANZ (1772—1845) német filozófus. (*Mándy Stefánia.*)

AMIEL, HENRI FREDERIC (1821—1881) francia-svájci gondolkodó. (*Hamvas Béla.*)

KIERKEGAARD, SÖREN AABY (1813—1855) dán gondolkodó, a XIX. század egyik legmélyebb elméje. (*Mándy Stefánia.*)

STIRNER, MAX (1806—1856) német író és gondolkodó. (*Hajnal Anna.*)

MARX, KARL (1818—1883) forradalmi gondolkodó. (*Keszi Imre.*)

BAUDELAIRE, CHARLES (1821—1867) francia költő. (*Somlyó György.*)

EMERSON, RALPH WALDO (1803—1882) amerikai író és gondolkodó. „Ember és természet“ (Franklin) kötetből. (*Wildner Ödön.*)

CARLYLE, THOMAS (1795—1881) angol történetíró és filozófus. (*Hamvas Béla.*)

THOREAU, HENRY DAVID (1817—1862) amerikai író és költő. (*Báti László.*)

FLAUBERT, GUSTAVE (1821—1880) francia író. „Flaubert levelei“ (Fővárosi könyvkiadó) kötetéből. (*Komor Zoltán és András.*)

NEWMAN, JOHN HENRY (1801—1890) angol bíboros, vallásos író. (*Zoltán József.*)

LAUTRÉAMONT, ISIDORE DUCASSE (megh. 1874) francia költő. (*Kemény Katalin.*)

RUSKIN, JOHN (1819—1900) angol író és gondolkodó. (*Baránszky-Jób László.*)

DOSZTOJEVSZKIJ, FJODOR (1821—1881) orosz regényíró. „Karamazov Testvérek“ (Révai) kötetből. (*Szabó Endre.*)

FRANCE ANATOLE (1844—1924), valódi nevén A. Thibault, francia regényíró. (*Báti László.*)

RAMAKRISHNA (megh. 1882) hindu bölcse és apostol. (*Kemény Katalin.*)

ENGELS, FRIEDRICH (1820—1895) forradalmi gondolkodó. (*Keszi Imre.*)

LASSALLE, FERDINAND (1825—1864) szocialista gondolkodó. (*Keszi Imre.*)

WILDE, OSCAR (1856—1900) angol író. „Wilde-breviárium“ (Rózsavölgyi) c. kötetből. (*Cserna Andor.*)

WHITMAN, WALT (1819—1892) amerikai költő. „W. W. költeményei“ (Dick M.) kötetéből. (*Pásztor Árpád.*)

NIETZSCHE, FRIEDRICH (1844—1900) a XIX. század legnagyobb német gondolkodója. (*Baránszky-Jób László.*)

TOLSZTOJ, NIKOLAJEVICS LEO (1828—1910) orosz regényíró, gondolkodó és apostol. (*Hamvas Béla.*)

XX. SZÁZAD

PÉGUY, CHARLES (1873—1914) francia misztikus költő. (*Báti László.*)

BLOY, LÉON (1869—1924) francia író. (*Báti László.*)

TAGORE, RABINDRANATH (1861—1939) hindu költő. „R. Tagore“ (Világirodalom) kötetéből. (*Baktay Ervin.*)

ROLLAND, ROMAIN (1866—1945) francia író és gondolkodó. „Európa lelkiismerete“. „Clerambault“ (Révai) kötetéből. (*Benedek Marcell.*)

MERESKOVSKIJ, DIMITRIJ (1865—1940) orosz író és gondolkodó. „Téli szivárvány“ (Dante) kötetéből. (*Benedek Marcell.*)

GIDE, ANDRÉ (szül. 1869) francia író. (*Somlyó György.*)

GEORGE, STEFAN (1865—1935) német költő. (*Rozgonyi Iván.*)

HOFFMANNSTHAL, HUGO (1874—1928) osztrák költő. (*Rozgonyi Iván.*)

GANDHI, MAHATMA (szül. 1869) hindu szabadsághős. „Mahatma Gandhi válogatott írásai“ (Athenaeum) kötetéből. (*Baktay Ervin.*)

EBNER, FERDINAND (1872—1920) osztrák gondolkodó. (*Mándy Stefánia.*)

KASSNER, RUDOLF (szül. 1879) német író és gondolkodó. (*Kemény Katalin.*)

RILKE, RAINER MARIA (1875—1926) német költő. (Somlyó György.)

LENIN (1870—1924), Vladimir Iljics Uljanov, orosz államférfi és gondolkozó. (Keszű Imre.)

SZTÁLIN (1879), valódi nevén Josip Dzhugashvili, orosz államférfi. (Keszű Imre.)

MARITAIN, JACQUES (szűl. 1887) francia filozófus. (Rozgonyi Iván.)

SUARÉS, ANDRÉ (szűl. 1889) francia írő és gondolkozó. (Báti László.)

ROSENZWEIG, FRANZ (megh. 1926) az ótestamentumi zsidó gondolkodásnak nagy modern alakja. (Mándy Stefánia.)

ALAIN (szűl. 1882), valódi nevén Emile Chartier, francia gondolkozó. (Báti László.)

ORTEGA, Y GASSET (szűl. 1884) spanyol filozófus. „Korunk feladata“ (ABC) kötetéből. (Puskás Lajos.)

DE LA SERNA, RAMÓN GOMEZ (szűl. 1872) spanyol írő. (Kemény Katalin.)

VALÉRY, PAUL (1871—1945) francia írő és gondolkozó. (Somlyó György.)

POWYS, JOHN COWPER (szűl. 1872) a legnagyobb élő angol írő. (Báti László.)

HAECKER, THEODOR (szűl. 1879) német vallásos gondolkozó. (Zoltán József.)

Egyes részleteket Baktay Ervűn, Huszti József, Szabó Lőrinc, Szabó Miklós, ABC, Athenaeum, Dante, Dick M., Filozófiai Társaság, Fűvárosi könyvkiadó, Franklin-Társulat, Officina, Révai, Rűzsavűlgyi, Szent István-Társulat szűves engedélyével vettűnk át.

NÉVMUTATÓ

Achikar 19	Életűnt panaszai 18
Aegidius 125	Emerson 234
Szent Ágoston 107	Engels 252
Alain 300	Epiktetos 87
Al-ghazali 61	Erasmus 148
Amiel 224	Fichte 211
Angela 126	Flaubert 239
Angelus Silesius 159	France 249
Anselmus 121	Franck 144
Antisthenés 82	Franklin 181
Aquinoi szent Tamás 132	Gandhi 280
Aristotelés 80	Szent Gergely 112
Baader 222	George 276
Babyloni bölcseség 19	Gide 274
Baudelaire 233	Goethe 193
Szent Benedek 110	Haecker 309
Szent Bernát 115	Hamann 184
Bhagavadgita 40	Hegel, G. F. W. 209
Bias 70	Hermés Trismegistos 17
Blake 189	Hérakleitos 73
Bloy 268	Hippokrates 84
Boethius 109	Hoffmannsthal 278
Bonaventura 124	Hűlderlin 202
Bossuet 168	Hugo, de S. Victore 117
Bűhme 165	Hui-tse 34
Bűlcs paraszt 18	Joannes Fécampiensis 113
Buddha 45	Joubert 197
Caecilius Cyprianus 105	Kant 198
Carlyle 236	Kassner 283
Cicero 94	Keats 206
Chamfort 174	Kempis 127
Chuang-tse 27	Khilon 69
De la Serna 303	Kierkegaard 225
Démokritos 75	Kleobulos 69
Diogenés 83	Kungfutse 22
Dosztujevszkij 247	La Bruyère 172
Ebner 281	Laotse 21
Eckehart mester 128	La Rochefoucauld 171

JOANNES FECAMPIENSIS (megh. 1078) egyike a legelső középkori misztikusoknak. (*Zoltán József.*)

SZENT BERNÁT, clairvauxi (megh. 1153) szónok, aszkéta és misztikus. (*Zoltán József.*)

HUGO DE SANCTO VICTORE (XI. század) a viktoriánus misztikusok első nagy tagja. (*Zoltán József.*)

ANSELMUS, canterbury (XII. század) a középkor egyik legnagyobb gondolkozója. (*Zoltán József.*)

BONAVENTURA (megh. 1274) ferencendi szerzetes, misztikus. (*Zoltán József.*)

ASSISI AEGIDIUS (XIII. század) legendás középkori szerzetes. (*Zoltán József.*)

BOLDOG ANGELA, fulginoi (megh. 1309) a ferences misztika egyik kiváló képviselője. (*Zoltán József.*)

KEMPIS TAMÁS (1379—1471) ágostonrendi szerzetes, misztikus. „Krisztus követése“ (Szt. István-Társ.) kötetéből. (*Platz Bonifác.*)

ECKEHART MESTER (1260—1327) a középkor legnagyobb német misztikusa. (*Zoltán József.*)

TAULER, JOHANNES (Eckehart mester tanítványa). (*Mándy Stefánia.*)

AQUINOI SZENT TAMÁS (1227—1274) „doctor angelicus“, a legnagyobb középkori gondolkozó. (*Zoltán József.*)

RUYSBROEK (XIV. század) flamand misztikus. (*Hamvas Béla.*)

RENAISSANCE ÉS FELVILÁGOSODÁS

LEONARDO DA VINCI (1452—1519) festő, szobrász, tudós, költő, gondolkozó, a legteljesebb renaissance-ember. (*Somlyó György.*)

FRANCK, SEBASTIAN (Luther kortársa) humanista filozófus. (*Mándy Stefánia.*)

LUTHER MÁRTON (1483—1546) vallásreformátor. (*Mándy Stefánia.*)

ERASMUS, rotterdami (1467—1536) humanista. „A balgaság dicsérete“ c. kötetből (Athenaeum). (*Szabó András.*)

MORUS TAMÁS (1480—1535) családi nevén Becket, angol államférfi és filozófus. „Utopia“ (Officina) kötetéből. (*Geréb László.*)

PARACELSDUS (1493—1541) Theophrastus von Hohenheim, alchimista és misztikus, a modern orvostudomány és kémia előfutára. (*Hamvas Béla.*)

MONTAIGNE, MICHEL DE (1533—1592) francia szkeptikus gondolkozó, az essay műfajának megteremtője. (*Báti László.*)

SHAKESPEARE, WILLIAM (1564—1616) angol tragédiáíró. „Shakespeare-breviárium“ (Világirodalom kiadása) kötetéből. (*Vörösmarty M., Petőfi S., Arany J. stb.*)

ANGELUS SILESIUS (1624—1677) német misztikus költő. (*Szabó Lőrinc.*)

SPINOZA, BARUCH (1632—1677) az újkor egyik legnagyobb filozófusa. „Tractatus theologico-politicus“ (Franklin) kötetéből. (*Posch Árpád és Rencz János.*)

PASCAL, BLAISE (1623—1662) francia matematikus és filozófus. (*Hamvas Béla.*)

BÖHME, JAKOB (1575—1624) Európa legnagyobb misztikusa és tradicionális keresztény gondolkozója. (*Mándy Stefánia.*)

BOSSUET, JACQUES (1627—1704) francia hitszónok és gondolkozó. (*Báti László.*)

LA ROCHEFOUCAULD (1680 körül) herceg, moralista, a maxima műfajának legnagyobb mestere.

LA BRUYÈRE (1645—1696) a legnagyobb francia moralista. (*Báti László.*)

CHAMFORT (XVIII. század) francia moralista. (*Báti László.*)

MONTESQUIEU (1689—1755) francia történetíró és filozófus. (*Báti László.*)

RIVAROL (XVIII. század) francia moralista. (*Báti László.*)

ROUSSEAU (1712—1778) francia költő és gondolkozó. „Mágányos sétáló álmodásai“ (Franklin) kötetéből. (*Rácz Lajos.*)

FRANKLIN, BENJAMIN (1706—1790) amerikai államférfi és moralista. „F. B. önéletrajza“ (Rózsavölgyi) kötetéből. (*Wildner Ödön.*)

XIX. SZÁZAD

HAMANN, JOHANN GEORG (1730—1788) német misztikus gondolkozó, akit az észak mágusának neveztek. (*Mándy Stefánia.*)

BLAKE, WILLIAM (1757—1827) angol misztikus költő. (*Somlyó György.*)

SCHILLER, FRIEDRICH (1759—1805) német költő. (*Hajnal Anna.*)

GOETHE, JOHANN WOLFGANG (1749—1832) német költő és író. (*Baránszky-Jób László.*)

LICHTENBERG, GEORG (1724—1799) német moralista. (*Hamvas Béla.*)

JOUBERT, JOSEPH (1754—1824) francia moralista. (*Hamvas Béla.*)

KANT, IMMANUEL (1724—1804) a legnagyobb racionalista gondolkozó. (*Baránszky-Jób László.*)

HUI-TSE kínai filozófus. (Hamvas Béla.)

UPANISHADOK (bizonytalan idő, Kr. e. második évezred) szözszerinti fordítása „Titkos tanítások“, az emberiség legrégebb metafizikája. (Kemény Katalin és Hamvas Béla.)

BHAGAVADGITA (bizonytalan idő, kb. második évezred Kr. e.) a Mahabharata nagy hindu éposz részlete. (Hamvas Béla.)

MANU (bizonytalan őskor, lehet, hogy több ezer év Kr. e.) az emberiség egyik legelső törvénykönyvének írója. (Hamvas Béla.)

BUDDHA (Kr. e. 600 körül), a Magasztos, hindu vallás alapítója. (Kemény Katalin.)

HINDU MESÉK (bizonytalan keletkezési idő) több gyűjteményből. (Kemény Katalin.)

ZOHAR (bizonytalan őskor, lehet, hogy a második évezred Kr. e.) héber kabbalisztikus irat. (Hamvas Béla.)

BABYLONI TALMUD (részben egészen ősi, részben középkori mű) az Ótestamentum szavainak magyarázata. (Hamvas Béla.)

PHILÓN (Krisztus születése körül) héber bölcs. (Mándy Stefánia.)

TAGPO LHADJE (kb. XIII. század Kr. u.) tibeti bölcs. (Hamvas Béla.)

AL GHAZALI (Kr. u. XI. század) mohamedán filozófus. (Hamvas Béla.)

HODSA NASZREDDIN (Kr. u. XIV. század) kisázsiai tanító-mester, legendás népi hős. (Hamvas Béla.)

OMAR KHAJJAM (Kr. u. 1017—1124) perzsa tudós és költő. „Örök barátaink“ (Singer és Wolfner) kötetéből. (Szabó Lőrinc.)

GÖRÖGSÉG ÉS RÓMA

A HÉT GÖRÖG BÖLCS (Kr. e. VII—VI. század) ősrégi, részben bizonytalan eredetű feljegyzések. (Hamvas Béla.)

PYTHAGORAS (Kr. e. 600 körül) görög bölcs. Az Aranyéposzt kései tanítványai jegyezték fel. (Hamvas Béla.)

HÉRAKLEITOS (Kr. e. 600 körül) görög bölcs. (Hamvas Béla.)

DÉMOKRITOS (Kr. e. 460—360 körül) görög bölcs. (Hamvas Béla.)

PLATÓN (Kr. e. 427—347) a legnagyobb görög gondolkozó. Platón összes művei (Filozófiai Társaság) kötetéből. (Gyomlay Gyula.)

ARISTOTELES (Kr. e. 384—322) Platón tanítványa. „Nikomachoszhoz címzett etika“ (Parthenon) kötetéből. (Szabó Miklós.)

ANTISTHENÉS (Kr. e. 444—399) Sókratés tanítványa, cinikus filozófus. (Sebestyén Károly.)

DIOGENÉS (Kr. e. 414—324) Antisthenés tanítványa. (Sebestyén Károly.)

HIPPOKRATÉS (Kr. e. 460—370) görög orvos és filozófus. (Hamvas Béla.)

METRODOROS (Kr. e. III. század) szkeptikus görög filozófus. (Hamvas Béla.)

PYRRHON (Kr. e. III. század) szkeptikus görög filozófus. (Hamvas Béla.)

THEOPHRASTOS (Kr. e. II. század) görög szatirikus moralista. (Hamvas Béla.)

EPIKTETOS (Kr. u. 50 körül) görög sztoikus filozófus. (Hamvas Béla.)

PLUTARCHOS (Kr. u. 48—120) görög filozófus és történetíró. (Hamvas Béla.)

PLÓTINOS (Kr. u. 205—270) az utolsó nagy görög gondolkozó. „Plótinus szemelvényekben“ (Officina) kötetéből. (Magyaryné Teichert Margit.)

CICERO (Kr. e. 106—43) római szónok és filozófus. (Zoltán József.)

SENECA (Kr. u. 3—65) a legnagyobb római prózaíró, sztoikus filozófus. (Zoltán József.)

MARCUS AURELIUS (megh. Kr. u. 180) római császár, sztoikus filozófus. „Marcus Aurelius elmélkedései“ (Pfeiffer F.) kötetéből. (Husztai József.)

KÖZÉPKOR

AZ ÚR ELSZÓRT ICÉL Különböző helyekről és időből gyűjtött apokrif mondatok. (Hamvas Béla.)

ANTIOCHIAI SZENT THEOPHIL (megh. 181) szent Péter hatodik utóda az antiochiai püspöki székhelyben. (Zoltán József.)

NAGY SZENT VAZUL (II. század) hitvalló és apologéta. (Zoltán József.)

CAECILIUS CYPRIANUS (III. század) egyházi író. (Zoltán József.)

SZENT ÁGOSTON (354—430) az ókor legnagyobb keresztény gondolkozója és szentje. (Zoltán József.)

BOETHIUS (420 körül) költő-filozófus, híres műve A bölcsesség vizsgálása. (Zoltán József.)

SZENT BENEDEK (megh. 543) a nyugati szerzetesség megalapítója. (Zoltán József.)

SZENT GERGELY (590—604) pápa, hitszónok, nagy egyházi író. (Zoltán József.)

SZENT LEÓ (440—461 volt pápa) az ókor egyik legnagyobb pápája. (Zoltán József.)

Lassalle 253	Pythagoras 70
Lautréamont 243	Ramakrishna 250
Lenin 289	Rilke 287
Szent Leó 112	Rivarol 178
Leonardo da Vinci 141	Rolland 270
Lichtenberg 195	Rosenzweig 297
Li-tai-po 33	Rousseau 180
Lie-tse 25	Ruskin 245
Luther 146	Ruysbroeck 136
Mann 43	Schelling 220
Marcus Aurelius 98	Schiller 191
Maritain 293	Schopenhauer 216
Marx 231	Seneca 95
Mereskovszkij 272	Shakespeare 158
Metrodoros 85	Shelley 204
Me-tse 30	Shi-king 20
Mesék (hindu) 48	Shu-king 20
Michelet 218	Solón 69
Mong-Ko 32	Spinoza 159
Montaigne 155	Stendhal 214
Montesquieu 176	Stirner 229
Morus Tamás 151	Suarés 295
Naszreddin, Hodsa 63	Sztálin 290
Newman 241	Tagpo Lhadje 59
Nietzsche 257	Tagore 269
Novalis 200	Talmud 54
Omar Khajjam 64	Tauler 130
Ortega y Gasset 302	Thalés 69
Paracelsus 154	Theophrastos 86
Pascal 162	Szent Theophil 104
Péguy 267	Thoreau 238
Periandros 70	Tolsztoj 261
Philon 57	Tu-fu 33
Pittakos 70	Upanishadok 34
Platón 76	Úr elszórt igéi 103
Plótinus 91	Valéry 305
Plutarchos 88	Szent Vazul 105
Powys 307	Whitman 256
Ptah-Hotep 17	Wilde 254
Pyrrhon 85	Zohar 52

TARTALOM

	Lap
ŐSKOR ÉS KELET	15— 66
GÖRÖGSÉG ÉS RÓMA	67—100
KÖZÉPKOR	101—138
RENAISSANCE ÉS FELVILÁGOSODÁS	139—186
XIX. SZÁZAD	187—264
XX. SZÁZAD	265—312
<i>Tájékoztató megjegyzések</i>	313—320
<i>Névmutató</i>	321—322

FORDÍTOTTA
PÓR JUDIT

szöveg hozzáadás a eredetivel, barátságos

Pór Judit

88. III. 28.

**BORISZ
PASZTERNAK**

**ZSIVAGO
DOKTOR**

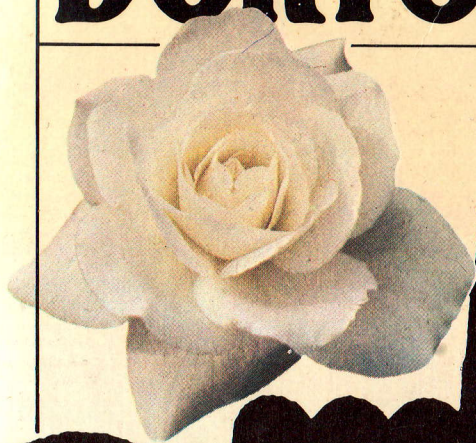
REGÉNY

ÁRKÁDIA BUDAPEST 1988

**BORISZ
PASZTERNAK**

**ZSIVAGO
DOKTOR**

és 1956 között nyét. 1957-ben je-Olaszországban. ban Nobel-díjat nem vehette át. landósul körülöt-

Paszternak 1946 írta ezt a regé- lent meg először Paszternak 1958- kapott érte, de „...most, hogy ál- tem a botrány és a félreértés... a legostobább módon aka- rom jóvátenni, illetve tódítani... belekezdtem egy nagy regénybe... ez az első igazi munkám (ez persze teljesen szubjektív megjegyzés, hiszen nagyszerű életműve, sok- sok vers és a prózai írások sokasága – mondhatni, már mögötte állt). Szeretném megrajzolni Oroszország utóbbi negyvenöt évének történetét, de úgy, hogy nehéz, szomorú és – eszményképeim, Dosztojevszkij és Dickens példájára – apróra kidolgozott tárgyam minden ízében kifejezze, amit a művészetről, az Evangéliumról, arról, hogy hogyan illeszkedik az ember élete a történelembe és sok egyébről gondolk” – írta 1946-ban egy magánlevélben.

Több is, más is sikerült Paszternaknak. Külsőségeiben a múlt századi nagyepikához hasonlító lassú járású, nehéz- súlyú úthenger-regényt írt, amely mindent elér a maga kijelölte nagy időpályán, 1903-tól a második világháború végéig: ország-világrengető történelmi eseményeket, há- borúkat, forradalmakat remek városi és vidéki tájképek- kel, portrékkal, s közben az orosz gondolkodás eseménye- it is, sorsokat, szerelmeket, családok történetét, mérhetet- len szenvedéseket és a lélek független örömeit. Mindezt egy jelképesnek mondható, jót-rosszat kemény kontúrokkal elválasztani tudó hős, Zsivago doktor gondolkodásá- nak és magatartásának tükrében. Az ő szelíd és konok egyéniségének a sugárzásában van a regény egyik szenzáci- ója: a *másságában*. Mert hát ez a regény a közhiedelemmel ellentétben nem újsághír értékű szenzációkkal szolgál. Mélyebb politikáról és bonyolultabb szenzációról van szó.